

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	7
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	15
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	17

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

I. Η ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	21
II. ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΕΣ – ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΟΓΜΑΤΙΚΕΣ ΣΥ- ΝΕΠΕΙΕΣ.....	32
Α. Γενικά	32
Β. Οργανωσιακή αιτιοκρατία: Η επιχείρηση ως παράγων που προκαλεί την εγκληματικότητα των εργαζομένων της	33
Γ. Η τυπική οργάνωση ως παράγων που αποκλείει την ποινική ευθύνη των μελών της επιχείρησης.....	51
Δ. Η προληπτική δύναμη των ποινών στην εγκληματικότητα των επιχει- ρήσεων – Εναλλακτικές στρατηγικές.....	63

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΘΕΩΡΗΣΗΣ: Ο ΚΑΤΑΛΟΓΙΣΜΟΣ ΝΟΜΟΤΥΠΙΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΣΕ «ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ»

I. ΓΕΝΙΚΑ: ΤΑ ΔΥΟ ΣΤΑΔΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΗΣ ΘΕΩΡΗΣΗΣ ΜΕ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΗΝ ΕΠΙ- ΧΕΙΡΗΣΗ	73
II. ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΕΙΨΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ – Η ΘΕΩΡΙΑ ΠΕΡΙ «ΣΥΣΤΗ- ΜΙΚΗΣ ΠΡΑΞΗΣ» Ή «ΠΡΑΞΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ»	76
III. Η ΑΝΤΙΘΕΣΗ ΤΗΣ «ΠΡΑΞΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ» ΠΡΟΣ ΚΑΠΟΙΟ ΚΑΘΗΚΟΝ (Ο ΑΔΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ).....	84
Α. Γενικά	84
Β. Η επιτρεπτή κινδυνώδης δράση των επιχειρήσεων σε νομικά ρυθμι- σμένους τομείς.....	88
Γ. Επιτρεπτή κινδυνώδης δράση σε νομικά αρρυθμιστες περιπτώσεις	89

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Γενικά	89
2. Η «διαφοροποιημένη μορφή - υπόδειγμα»	90
3. Συναλλακτικοί κανόνες	93
4. Ad hoc σταθμίσεις οφέλους και ρίσκου	96
Δ. Η επιχειρηματική δραστηριότητα ως αξιολογικά ουδέτερη πράξη ή συνήθης επαγγελματική δραστηριότητα	99
Ε. Η σημασία της άδειας της αρχής για την «πράξη της επιχείρησης»	106
ΣΤ. Λοιπά ζητήματα του άδικου χαρακτήρα της «πράξης της επιχείρη- σης»	113
IV. ΦΥΣΙΟΚΡΑΤΙΚΕΣ ΑΙΤΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ – ΓΕΝΙΚΗ ΑΙΤΙΟΤΗΤΑ	115
Α. Γενικά	115
Β. Η αδυναμία θεμελίωσης γενικής αιτιότητας ως εμπόδιο στη διαπί- στωση αιτιώδους συνδέσμου;.....	116
Γ. Οι γενικοί νόμοι της αιτιότητας ως δικονομικό ζήτημα – Η ελεύθερη εκτίμηση των αποδείξεων	124
Δ. Σωρευτικά αποτελέσματα	127
Ε. Αδυναμία ταυτοποίησης παθόντων	130
ΣΤ. Η αιτιότητα της παράλειψης – Υποθετικές αιτιώδεις διαδρομές και ειδικότερα η υποθετική συμπεριφορά άλλων προσώπων και επιχείρη- σεων	132
V. Ο ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ «ΠΡΑΞΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ».....	137
Α. Έλλειψη συνάφειας κινδύνου – Νόμιμη εναλλακτική συμπεριφορά και συνειδητή αυτοδιακινδύνευση	137
Β. Διάκριση τομέων ευθύνης	139

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΤΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ

I. ΓΕΝΙΚΑ	143
II. ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΕΙΨΕΙΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΩΝ.....	144
Α. Τα γενικά κριτήρια της διάκρισης	144
Β. Ιδιαιτερότητες των πράξεων διοικητών και συνεργατών της επιχείρη- σης	147
III. ΠΟΙΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ ΚΑΤΩΤΕΡΩΝ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΩΝ ΒΑΘΜΙΔΩΝ	152
Α. Ποινική ευθύνη των συνεργατών για ενέργειες και παραλείψεις που αποφασίζουν οι ίδιοι	152
Β. Ποινική ευθύνη χαμηλόβαθμων συνεργατών που εκτελούν εντολές του εργοδότη	153

IV. ΚΑΘΕΤΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΒΟΛΩΝ ΣΕ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ.....	163
A. Γενικά	163
B. Εκ προθέσεως τελούμενες ενέργειες των διοικητών	165
1. Κάθετος καταλογισμός σε περιπτώσεις εκτέλεσης των αποφάσεων συλλογικού οργάνου ή μεμονωμένου διοικητή από τρίτους.....	165
α. Άμεση αυτοουργία του διοικητή;	165
β. Έμμεση αυτοουργία του διοικητή	170
αα. Έμμεση αυτοουργία λόγω έλλειψης κύριας άδικης πράξης	171
ββ. Έμμεση αυτοουργία του διοικητή λόγω πλάνης του συνεργάτη; ..	172
γγ. Κυριαρχία λόγω εξαναγκασμού, που δεν αίρει τον καταλογισμό κατά το άρθρο 32 ΠΚ.....	175
δδ. Οργανωτική κυριαρχία	177
εε. Προσωρινά συμπεράσματα ως προς την αυτοουργική ευθύνη των διοικητών για εγκλήματα ενέργειας.....	189
2. Τα οργανωτικά εγκλήματα.....	190
3. Συναυτουργία και συμμετοχή με στενή έννοια των διοικητών σε πράξεις των υφισταμένων	198
α. Συναυτουργία εντελλόμενου διοικητή και εκτελούντος εργαζομένου – Ο σχεδιασμός και η οργάνωση ως μορφές από κοινού τέλεσης.....	198
β. Ηθική αυτοουργία.....	206
Γ. Κάθετος καταλογισμός σε αμελείς ενέργειες των διοικητών	211
V. ΟΡΙΖΟΝΤΙΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΙΣΜΟΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΣΕ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΩΝ	219
A. Ειδικά ζητήματα οριζώντιου καταλογισμού – Ποινική ευθύνη μελών συλλογικών οργάνων για ενέργειες ή παραλείψεις τους σε ψηφοφορίες	219
1. Ενέργειες και παραλείψεις των μελών συλλογικών οργάνων - Η έννοια και η σημασία της συλλογικής απόφασης.....	219
2. Ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ ψήφου και αποτελέσματος κατά τη θεωρία του ισοδυναμίου των όρων;	224
α. Γενικά.....	224
β. Η αιτιότητα στο υπερκαθορισμένο αποτέλεσμα της ψηφοφορίας – Αστοχίες του τύπου του ισοδυναμίου των όρων	225
γ. Παραλλαγές της θεωρίας του ισοδυναμίου των όρων.....	227
δ. Προσπάθειες θεμελίωσης αιτιότητας μέσω άλλων θεωριών	230
ε. Συμπέρασμα – Αδυναμία θεμελίωσης ατομικής αιτιότητας κάθε μεμονωμένης ψήφου	232
στ. Ευθύνη λόγω της φύσεως της συλλογικής απόφασης;	232

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

3. Αμοιβαίος καταλογισμός συμπεριφορών σε εγκλήματα που τελούνται με πρόθεση – Συναυτουργία των μελών του συλλογικού οργάνου	233
4. Εξ αμελείας ευθύνη των μελών του συλλογικού οργάνου – Συναυτουργία στην αμέλεια;	241
5. Ειδικές περιπτώσεις συμπεριφοράς κατά την ψηφοφορία	244
α. Αρνητική ψήφος	244
β. Αποχή από την ψηφοφορία	246
6. Λοιπά ζητήματα αντικειμενικού καταλογισμού αποτελεσμάτων στο εξ αμελείας έγκλημα	247
7. Ζητήματα υποκειμενικού καταλογισμού	248
8. Οριζόντιος καταλογισμός επί εκτέλεσης της απόφασης από μέλος του συλλογικού οργάνου	249
B. Οριζόντιος καταλογισμός αποτελεσμάτων σε λοιπές – εκτός συλλογικών οργάνων - ενέργειες διοικητών και συνεργατών της επιχείρησης	251
1. Διοικητές	251
2. Συνεργάτες κατώτερων βαθμίδων	252

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

ΕΥΘΥΝΗ ΔΙΟΙΚΗΤΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ ΓΙΑ ΜΗ ΓΝΗΣΙΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΠΑΡΑΛΕΙΨΗΣ

I. ΓΕΝΙΚΑ	257
II. ΙΔΙΑΙΤΕΡΕΣ ΝΟΜΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΚΑΙ ΑΓΑΘΩΝ	265
III. ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΕΣΤΙΩΝ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	276
Α. Γενικά	276
Β. Ιδιαίτερες νομικές υποχρεώσεις διοικητών και συνεργατών για αποτροπή αποτελεσμάτων λόγω προηγούμενης επικίνδυνης ενέργειάς τους	277
Γ. Ιδιαίτερες νομικές υποχρεώσεις εποπτείας επικίνδυνων πραγμάτων της επιχείρησης	290
Δ. Ιδιαίτερες νομικές υποχρεώσεις εποπτείας προσώπων – Ευθύνη για πράξεις άλλων	308
1. «Η ευθύνη των κυρίων της επιχείρησης» υπό τη θεωρία της εγγυητικής θέσης	308
2. Η ευθύνη για πράξεις άλλων υπό το άρθρο 15 παρ. 1 ΠΚ και διατάξεις ειδικών ποινικών νόμων	321
IV. Η ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΣΗ ΚΑΙ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΙΔΙΑΙΤΕΡΩΝ ΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	338
Α. Γενικά	338

B. Η ανάληψη των ιδιαίτερων νομικών υποχρεώσεων της επιχείρησης από τα μέλη του ανώτατου διοικητικού οργάνου της.....	339
Γ. Η οριζόντια κατανομή καθηκόντων μεταξύ των φορέων ή των μελών του ανώτατου οργάνου διοίκησης	344
Δ. Ιδιαίτερη νομική υποχρέωση περισσότερων διοικητών για κοινή ενέργεια	353
Ε. Η κάθετη κατανομή ιδιαίτερων νομικών υποχρεώσεων δυνάμει σύμβασης	359
V. Η ΚΑΘΕΤΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΒΑΣΕΙ ΝΟΜΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΣΥΝΑΦΗ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ	384
Α. Γενικά	384
Β. Το καθήκον διαχείρισης κινδύνων	384
Γ. Οι υπεύθυνοι κανονιστικής συμμόρφωσης (Compliance Officers) και τα αντίστοιχα συστήματα	388
Δ. Η λειτουργία Εσωτερικής Επιθεώρησης και συστημάτων εσωτερικού ελέγχου	395
Ε. Οι εντεταλμένοι της επιχείρησης	397
VI. Η ΜΟΡΦΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΠΟΥ ΠΑΡΑΛΕΙΠΕΙ ΤΗΝ ΑΠΟΤΡΟΠΗ ΠΟΙΝΙΚΑ ΑΔΙΚΗΣ ΠΡΑΞΗΣ.....	404

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

Η ΕΥΘΥΝΗ ΤΩΝ ΕΚΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

I. Η ευθύνη εκπροσώπων επιχειρήσεων βάσει ρητών διατάξεων.....	411
II. Ο «de facto διαχειριστής».....	426
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	435